

Чавонон бояд омода бошанд

Оила муҳити табииву муқаррарист барои кӯдак ва тарбияе, ки кӯдак аз падару модар мегирад, тӯли тамоми зиндагии ӯ нақш мегузорад. Оғози ҷаҳонбинӣ, маърифатнокӣ, маънавиёт, меъёрҳои рафтор, умуман тамоми сифатҳои, ки минбаъд ӯро ҳамчун инсон муаррифӣ мекунанд аз оила сарчашма мегирад.

Ба рушди хусусиятҳои инсонии кӯдак муносибати падару модар ва аъзои оилааш бо кӯдак ва бо якдигар таъсир мерасонад. Иштироки аъзои оила дар ҳаёти ҷамъиятӣ, муносибати онҳо ба кор ва меҳнат кӯдакро ба зиндагӣ омода мекунанд. Чи гунае ки имрӯз аъзои оилаи ӯ муносибат ба ҳаёту зиндагӣ дошта бошанд фардо ӯ ин муносибатро муносибати муқаррарӣ меҳисобат, яъне фикр мекунанд, ки бояд чунин бошад.

Имрӯз тарбияи кӯдак, рушди маънавию, ҷисмонӣ, фарҳангии ва умуман рушди ӯ аз шароити моддии оила вобастагии калон дорад. Кӯдак ба сатҳи арзандаи зиндагӣ, ба хуроки гарм ва либоси зарӯрӣ, ҷои хоб, шароити ҳуби донишомӯзӣ, шиносӣ бо техникаи ҳозиразамон, шароит барои иштирок дар ҳаёти фарҳангӣ, тарзи ҳаёти солим, машғулиятҳои варзишӣ ҳуқуқ дорад. Пеш аз он ки фарзанд дар оила таваллуд мешавад, мо бояд ҳамаи инро ба назар гирем.

Дар оилаи носолиму нопурра вазъи кӯдак боз вазнинтар аст ва ин боиси вайроншавии як қатор ҳуқуқҳои дигари кӯдак мегардад. Пеш аз ҳама ҳуқуқи кӯдакон ва ҳаёту саломатӣ вайрон мешавад.

Ояндаи ҳар як давлат аз сатҳи ҳифзу парасторие, ки имрӯз нисбати кӯдакони худ дорад аз таъмини ҳуқуқи зодихои онҳо аз шароите, ки барои рушди кӯдакон таъмин аст, вобаста мебошад. Давлат дар ин замина вазифаҳои асосан тариқи қабули санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ ва дар асоси онҳо фароҳам кардани шароити зарӯрӣ икром мекунанд.

Дар Тоҷикистон имрӯз ҳифзи ҳуқуқи озодихои инсон, аз ҷумла кӯдакро пеш аз ҳама Конститутсия қафолат медиҳад. Қисми зиёди Кодекси оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои таъмину ҳифзи ҳуқуқҳои кӯдакон бахшида шудааст. Кодекси меҳнат дар баробари пешбинии ҳуқуқи кӯдакон ба меҳнат сӯистифодаи онро пешгирӣ кардааст. Ҳарчанд дар натиҷаи сар задани ҷанги шаҳрвандӣ шароити таъмини ҳуқуқҳои кӯдак қариб аз байн рафта буд, аммо имрӯз вазъият бақуллӣ беҳтар шудааст. Сатҳи мириши кӯдакон паст рафта, то дарҷаи имконпазир ҳуқуқ ба сатҳи арзандаи зиндагӣ, озод будан аз зуроварии ҷисмонӣ, эҳтиром шаъну шараф, озод будан аз шиканча, муносибати бераҳмона, саломатӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ таъмин аст.

Дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд» омадааст, ки падару модар ӯҳдадоранд шаъну шарафи фарзандро эҳтиром намоянд ва ба муомилаи бераҳмона нисбати ӯ роҳ надиханд. Қонуни ҶТ «Дар бораи маориф» гуфта мешавад, ки: «Омӯзгорон ӯҳдадоранд таълимгирандагонро аз амалҳои зӯроварии ҷисмонӣ раванӣ ҳифз намоянд». Инчунин муқаррар шудааст, ки омӯзгорон ва дигар касоне, ки дар соҳаи маориф масъуланд, ҳуқуқҳои таълимгирандагонро риоя карда, эътибори онҳоро паст назананд.

Дар Кодекси ҷиноятӣ низ моддаҳои алоҳида, ки бо таъмини ҷазо кирдорҳои гайриқонуниро нисбати ҳуқуқи озодихои кӯдак манъ кардааст, мавҷуданд.

Агар рушди танзими ҳуқуқи таҳлил намоем таъсиси Шӯрои байналмилалӣ ҳифзи кӯдаконро дар соли 1923 оғози фаъолияти ҳуқуқӣ дарсамти ҳифзи ҳуқуқи кӯдак ҳисобидан мумкин аст. Аммо сабаби 20 ноябр ҷашн гирифтани рӯзи байналмилалӣ ҳуқуқи кӯдак каме дигар аст. Аввали солҳои панҷоҳуми асри гузашта Ассамблеяи Генералии СММ оид ба ҷашн гирифтани рӯзи байналмилалӣ ҳуқуқи кӯдак ба давлатҳои аъзои СММ тавсия дода буд. 20 ноябри соли 1959 Декларатсияи байналмилалӣ ҳуқуқи кӯдак ва баъди 30 сол дар ҳамин рӯз Конвенсияи СММ оид ба

хуқуқи кӯдак қабул шудааст. Бояд гуфт, ки Рӯзи байналмилалии хуқуқи кӯдак парчами худро дорад. Дар байни ранги сабз, ки нишони сарзабӣ, рушд ва хуррамӣ аст, расми замин ҳамчун хонаи ягонаи тамоми кӯдакони рӯи замин кашида шуда, дар атрофи он расми кӯдакон бо рангҳои сурх, зард, кабуд, сиёҳ ва сафед даст ба даст кардаанд, ки маъни гуногунӣ ва таҳаммулпазирӣ аст.

Бо назардошти гуфтаҳои боло ҷавононро пеш аз хонадоршавӣ бояд барои ҳаёти оилавӣ омода кунем, чунки аксар вақт ҷавонон ба зиндагии оилавӣ омода нестанд. Бинобар ин, вақте фарзанд таваллуд мешаванд ва талабот барои таъмини оила рӯз то рӯз меафзояд, ҷавонон барои бартарафсозии онҳо омода нестанд ва ягона роҳи ҳалосиро дар ҷудошавӣ мебинанд.

М. Салоҳиддинов,

**Сармутахассиси шуъбаи ҳифзи давлатии ҳуқуқҳои занон ва кӯдакони
Дастгоҳи Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсонӣ дар ҶТ**